

YAZARAK YAŞADIM: KEMALETTİN TUĞCU KİTABI*

İsmail Karakurt

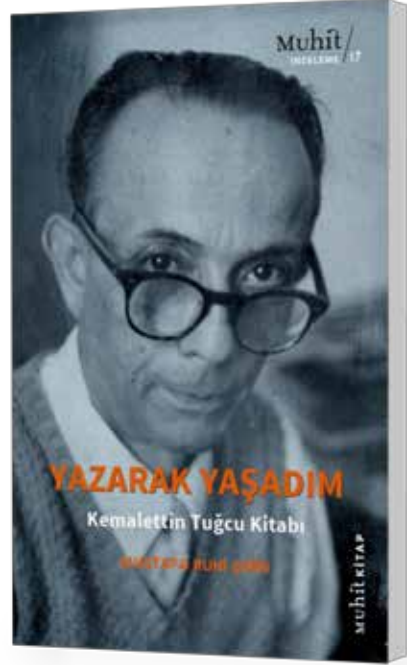
Ne güzel bir kitap adı: *Yazarak Yaşadım*.

Mustafa Ruhi Şirin tarafından yazılan *Yazarak Yaşadım: Kemalettin Tuğcu Kitabı*, 2021'in Ekim ayı içerisinde Muhit Kitap'ın inceleme dizisinden çıktı. Kitabın adı, Tuğcu'nun kendini savunduğu iki kelimedenden oluşuyor: "Yazarak Yaşadım". Kemalettin Tuğcu'nun "yazarlığı ve çok okunması şifrelerinin bu iki kelimede saklı olduğunu belirtiyor.

Kemalettin Tuğcu, "Türk çocuk edebiyatı tarihi içinde ve özellikle çocuklara okuma alışkanlığı kazandırma süreçlerinde iz bırakmış yazarlar arasında adından en çok söz ettirmiş bir yazarımızdır." Sistematik bir inceleme sonucu ön söz, armağan iki şiir, üç bölümlük ana gövde, kaynakça ve bir söyleşi ile tamamlanan kitap, okura Kemalettin Tuğcu'yu çok iyi tanıttacak niteliktedir.

Gerçi bundan önce ilk kez Kemalettin Tuğcu hakkında oylumlu bilgi ve belgelerin bulunduğu Kültür ve Turizm Bakanlığı, Anma ve Armağan Kitapları Dizisinden 2018'de yayımlanan Mustafa Ruhi Şirin'in *Kemalettin Tuğcu: Çocuklara Okumayı Sevdiren Adam* adlı prestij çalışması ile Nemika Tuğcu'nun 2004'te Can Yayınları arasından çıkan *Sırça Köşkün Masalcısı: Kemalettin Tuğcu Yaşam Öyküsü* kitabını da anmak gerekiyor.

Şirin, kitabın ön sözünde "Yazarak Yaşamış Bir Kemalettin Tuğcu"ya dair önemli bilgiler veriyor. Bu bilgiler arasında Kemalettin Tuğcu'nun hem

çocukluğu hem de engelli oluşu nedeniyle on üç yaşında yazı hayatına başlamasından doksan dört yıllık ömrünün seksen bir yılını "marazi bir tutku" ile yazı yazarak geçirmesine; defter kayıtlarına göre kendi elleriyle hazırladığı karton kapaklı kavuniçi defterlere el yazısı ile 439 çocuk kitabı; 4'ü çeviri, 4'ü filme alınan roman, 3'ü tefrika olmak üzere "Büyük Romanlar" başlığı altında 29 yetişkin romanı, yayınevlerine teslim edildikten sonra kaybolmuş ya da yayımlanmamış dosyaları hariç, 476 kitap kaleme almasına; çocuk edebiyatı tarihi kadar son yüzyılın çocuk ve çocukluk tarihimize bakımından da önemli yapı taşlarından biri olduğuna; değişen aile çevresi, köy ve şehir hayatı konu ve temalarının öne çıkan sosyal boyutu oluşturduğuna; yaşlı insanlar ile hayata tutunmaya çalışan yoksul çocuk tiplerini kahraman seçmesine; "küçük insan" tipleri üzerinden hayallerini gerçekleştirmiş olmasına; yazarlığının

* Mustafa Ruhi Şirin, *Yazarak Yaşadım: Kemalettin Tuğcu Kitabı*, Muhit Kitap, İstanbul 2021, 140 s.

duygu ve vicdan eğitime odaklı bir tutumu içermesine, çocuk kitabı yazarlığı açısından hiçbir akım ve yazar grubuna uymadığına değinmiş. Mustafa Ruhi Şirin, ayrıca burada Tuğcu'nun, "Modern ve postmodern çocuk kültürü, geleneksel çocuk anlayışını dönüştürdükçe geleneksel çocuk anlayışı"nı tercih etmesi ile "modern ve postmodern çocuk imgesi arasındaki çatışma, yeni çocukluk sosyolojisi ve yeni çocuk algısı" karşısında kitaplarının yıllara direnememesi yönüyle çokça eleştirildiğini de belirtiyor. Şirin, Kemalettin Tuğcu'nun çok eleştirilmesini, bir de "yazarlığında ideolojik tutumdan uzak durması" ve "kendini edebiyatçı olarak kabul etmediğinin itirafı" diye iki nedene bağlamaktadır.

Ön sözün ardından Mustafa Ruhi Şirin tarafından yazılmış ve Kemalettin Tuğcu'ya armağan edilmiş iki şiir ("Ağır Oyun", "Nereye Gitti") paylaşıyor. Bu iki şiirin ardından üç bölümlük ana gövdeye geçiliyor.

İlk bölüm, " 'Kendim İçin Yazan Bir İnsanım' Kemalettin Tuğcu Kronolojisi" adını taşıyor. Günlük tarzında yazılan 28 sayfalık bu kronoloji Tuğcu'nun doğumundan ölümüne kadarki hayat aralığını kapsıyor. Bunlar dışa dönük günlükler. Dışa dönük günlükler günlük sosyal hayata ayna tutar. Görülen ve yaşanan hayat vardır onlarda. Burada Tuğcu'ya dair hangi bilgiyi istesek hemen hemen buluyoruz. Çünkü kapsamlı bir kaynakça tarama, araştırma ve incelemenin sonucu ortaya çıkarılmış, süzölmüş bilgilerden oluşuyor bu günlükler. Günlüklerin birçoğunda Kemalettin Tuğcu'ya ait görüşlere italik olarak ve tırnak içinde yer verilmiştir. Bu görüşlerden birinde "Devlet babadan hiç yardım görmediğini, çok zaman kitaplarını men ettiklerini" belirtiyor. Çocuklar için şiirler de yazmış ve

bu şiirler *En Güzel Çocuk Şiirleri* adıyla 1972'de yayımlanmıştır. Onun Türkçesi İstanbul Türkçesidir ve mekânları hep İstanbul'dur. Bunda çok okuduğu İstanbul ansiklopedisinin etkisi hayli fazladır.

Çocuk Vakfının Tuğcu'ya bir vefa ödevi olarak gerçekleştirilen önerileri; Beykoz'da bir okula adının verilmesi, doğduğu evin sokağının "Kemalettin Tuğcu Sokağı" diye değiştirilmesi ve yine Beykoz İlçe Halk Kütüphanesine Kemalettin Tuğcu'nun adı verilmesi sağlanmıştır.

Tuğcu'nun etkilendiği kitaplar arasında *Gulliver'in Seyahatleri*, *Don Kişot*, *İki Sene Mektep Tatili*, *Küçük Lord* ve *Çocuk Kalbi* sayılmıştır. Ayrıca kitaplarında birçok müstear isim kullanmış. "Ben kimim?" sorusuna ise "Çocukları çok seven, hâlâ onların duygularını yaşayan, her evde bir küçük arkadaşı olan bir çocuk ihtiyar!" cevabını verir. Bu bölüm "Öz Geçmişim" şiiri ve her şeye rağmen dünyanın güzel ve yaşamı sevdiğini belirten kısa bir açıklaması ile bitiyor.

İkinci bölüm, "Kemalettin Tuğcu İçin Vefa Ödevi: Günlük" adını taşıyor. Bu bölümde Mustafa Ruhi Şirin'in doğrudan Kemalettin Tuğcu ile olan ikili ilişkilerden, arkadaşlığından hareketle yazılmış 43 sayfalık günlükler yer alıyor.

Üçüncü bölüm, "Kemalettin Tuğcu Nasıl Bir Yazardır?" başlığını taşıyor. Günlüklerle birlikte bu yazı monografik biyografi niteliği kazanmıştır. Çünkü bu bölüm Kemalettin Tuğcu'nun ilk kez gün yüzüne çıkan biyografik bilgileri ve belgeleri kronolojik bir sıra içerisinde, alt başlıklar hâlinde, doğumu, yetişmesi, öğrenimi, özel yaşamı, yaşadığı çevre, çalışma hayatı; çocukluk, yazarlık ve eserlerinin evreleri, yazarlık anlayışı, türlerine göre eserleri, eserle-

rinin önemi, biçim ve içerik özellikleri, popüler köy ve şehir romancılığı, kahramanlarının yabancı roman kahramanlarıyla benzerliği, işlediği konular ve eserleriyle ilgili eleştiriler; başarıları, ödülleri ve başka özellikleri, bir zamanlar çok bilinen ve çok okunan kitaplarına ilginin azalması, resmî edebiyat kanonu tarafından dışlanması, hatta unutturulmaya çalışılması gibi ayrıntılı bilgiler ve zengin kaynakçaya sahip. Edebiyatımızda bu tür kapsamlı biyografilere veya detaylı inceleme yazılarına “biyografik monografi” denilmektedir.

En sonda ise Kemalettin Tuğcu ile Mustafa Ruhi Şirin arasında, yazarın Şişli’deki evinde “yazarlığı” üzerine gerçekleşen bir söyleşiye yer veriliyor. Bu konuşma, ilkin *1989 Çocuk Edebiyatı Yılı*’nda yayımlanmış.

Neticede Kemalettin Tuğcu aile, çocuk ve gençliğe yönelik kitaplarıyla ilgi görmüş ve çok okunmuştur. Yazıyı, kitabın ön sözündeki Mustafa Ruhi Şirin dileği son cümle ile tamamlamak istiyorum: *Yazarak Yaşadım: Kemalettin Tuğcu Kitabı’nın birkaç kuşağa okumayı sevdirmiş bir yazarı savunma çabası ve Tuğcu’ya vefa ödevi duygusuyla okunmasını dilerim.*

DÖNÜŞEN VE DÖNÜŞTÜREN ŞAİRE DAİR: SES, ANLAM, MAZİ: ETKİLERİN KAVŞAĞINDA YAHYA KEMAL ŞİİRİ

Yağmur Yıldırım Bayrakçı

Klasik Türk şiirini Avrupalı bir havada yeniden yorumlayıp üreten, dil mükemmeliyetçiliğinde musikiye yaslanan, Türk milletini meydana getiren değerleri muhtevasında kullanan Yahya Kemal, Türk edebiyatının öncü İstanbul şairlerindendir. 1903-1913 yılları arasında Paris’te yaşadığı yıllarda hem şehrin kültürel birikiminden hem de çeşitli okullarda farklı alanların hocalarından edindiği bilgiyle İstanbul’a dönen şair, kendine has milliyetçiliğiyle şiirlerini söyler. 1071’i Türk medeniyetinin başlangıcı olarak gören Yahya Kemal, Anadolu’da yaşayan Türk milletinin dilini, kültürünü, edebiyatını merkeze alarak maziyi de kapsayan bir

şiir anlayışı inşa eder. Pınar Aka’nın *Ses, Anlam, Mazi: Etkilerin Kavşağında Yahya Kemal Şiiri* adlı çalışması zikredilen meselelerin ışığında, şairi modern Batı şiiri ve gelenekle yan yana getirerek onun şiirsel dünyasını açıklar.

Kitap, “Giriş”, “Modernlik”, “Modern Şiir” ve “Yahya Kemal’in Şiir Dünyası” olmak üzere dört ana başlıktan oluşur. Birinci Bölüm’de, “Modernlik” başlığı altında Batı’nın kültürel kimliği ve şiiri inşa etme biçimleri anlatılarak Türk modernliği ile bağları irdelenir, Yahya Kemal’in Türk modernliğinin neresinde olduğu saptanır. İkinci Bölüm’de yer alan “Modern Şiir”de önce Baude-laire’den bahsedilerek “bireysel” şiirin sınırları belirlenir ve ardından Yahya Kemal, Ahmet Haşim ile karşılaştırılarak şairin modern Türk şiirini nasıl kurduğu açıklanır. Bu bölümün ikinci ana başlığı olan “Yahya Kemal’in Şiirsel Dünyası”nda ise yazar, Yahya Kemal’in Doğu ile Batı’yı şiirinde nasıl hemhâl ettiğini gösterir.